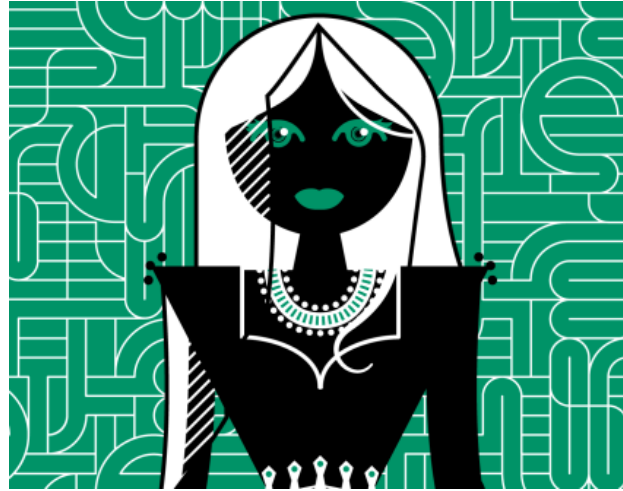

ESTHER

A stylized illustration of Queen Esther, depicted in a crown and veil, standing before a city skyline. The background features a repeating geometric pattern in shades of green and black.

Gods volmaakte plan
door onvolmaakte mensen

- een feest van verlossing -

Inleidende gedachten

Inleiding

- Gelezen bij het Purimfeest (einde liturgische jaar)
- Uitbundig feest (< -- > pascha)
- Link met Purimfeest: verzekeren dat de Joden overal in elke generatie Purim zouden vieren (9:20-23)

Inleiding

- Thema van boek Esther & purimfeest:
verlossing
- Vgl. Pascha

Inleiding

- Geschiedenis in verhaalvorm
- Wel geschiedenis!

Het verhaal

Het verhaal

- Hfdst 1 & 2: positionering van Esther & Mordechai voor hun sleutelrol
- Esther zal kunnen handelen als koningin (2:17 en 4:14)
- Mordechais naam komt in het gedenkboek de kronieken (2:22-23 en 6:1-2)

Het verhaal

- Introductie Perzische hof:
  - Weelderig
  - Latent anti-Joods (2:10)
  - grillen v/d koning = wet en onomkeerbaar (1:19)
    - Later: hoe kan onomkeerbare worden omgekeerd?

Het verhaal

- Grote actie begint pas bij Esth. 3:
  - Promotie van Haman
- Crisis die uitbreekt: pas opgelost rond 9:19
- Daarna nog appendix: hoe Purimfeest voortkwam uit die feiten

Het verhaal

- Epiloog 10:1-3: Mordechai sprekt shalom
  - Verlossing = meer dan wegvallende dreiging, is herstellen van toestand van heelheid

Het verhaal

- Samengevat:
  1. setting (hfdst. 1 en 2)
  2. belangrijkste actie (3:1 – 9:19)
  3. Purim appendix (9:20-32)
  4. Epiloog (hfdst. 10)

Het verhaal

- Merk nog op:
    - Verhaal gestructureerd rond **3 feestrondes**
    - Telkens met **belangrijke ommekeer**
1. Begin – 1:1-9; 2:18 en 3:15
Vasthi → Esther
  2. Midden – 5:1-8; 7:1-9 en 8:17
Haman → Mordechai
  3. Einde – 9:17-19
Vijanden → Joden

Het verhaal

- Merk nog op:
  - in contrast met de feestrondes: **vasten**
- 1. Esth. 4:15
- 2. Esth. 9:20-22 en 9:31
  - Purim is viering van droefheid die verandert in vreugde en van rouw in feestdag (9:22)
  - Purim is meer dan verlossing: het is totale ommekeer

Bijzondere kenmerken

Bijzondere kenmerken

A. Boek met sterk Joods karakter

– Term ‘de Joden’ in OT:

- 2 Kon: 1 x
- Jeremia: 9 x
- Ezra: 7 x
- Nehemia: 8 x
- Daniël: 2 x
- **Esther: 40 x**

Bijzondere kenmerken

- Joods aspect is belangrijk in het verhaal
  - Etnisch
  - Religieus
- Bevrijding is van het Joodse volk
- Het feest dat ontstaat is Joods

Bijzondere kenmerken

- Hoofdpersonage: ‘Mordechai de Jood’ (6:10, 8:7, 9:29 en 31, 10:3; vgl. 5:13)
- Vijand: ‘Haman de jodenhater’ (3:10, 8:1, 9:10 en 24; vgl. 7:6)
- Thema van ommekeer draait rond conflict Joden – vijanden; idem met de humor
- Joden die ondanks alles overleven wordt centraal principe in de geschiedenis van de mensheid

Bijzondere kenmerken

B. Perzische setting (het hele boek)

- Gewoontes a/h hof
- Koninklijke stad Susa (vgl. ook Neh. 1)
- Mordechai = loyale onderdaan vd koning
→ Vgl. Jer. 29:4-7 (goed burgerschap)
- Esther wint ook genegenheid (2:8-18)
- Het Joodse volk is in ballingschap en machteloos

Bijzondere kenmerken

C. Mordechai & Esther zijn niet onbesproken als helden

- Waar eindigt samenwerking en begint capitulatie?

Bijzondere kenmerken

- Mordechai wil niet buigen voor Haman
  - Haman = Agagiet (3:1)
  - Mordechai = afstammeling van Kis, de vader van koning Saul (2:5)
    - Saul: veroordeeld in oorlog tegen Amalek (1 Sam. 15:18; vgl. Ex. 17:16)
    - Saul i/h bijzonder veroordeeld voor het sparen van Agag (1 Sam. 15:20-33)
  - Kon Mordechai buigen voor een dergelijk man, zonder zijn Jood-zijn te verloochenen?

Bijzondere kenmerken

- Mordechai die niet buigt: heroïsch ... Maar was het wijs? (niets van doen met aanbidding)

- En wat te denken van Esther?

Bijzondere kenmerken

- Esther: nobele daad in 4:16
- Maar ... geen protest ivm schoonheidscompetitie? (hfdst.2)
- Verslaat ze concurrentes via het bed v/d koning? (2:12-17)
- Wat een contrast met Vasthi! (1:10-20)

Bijzondere kenmerken

- Contrast met Vasthi ...
  - Betekent dit dat directe confrontatie niet werkt?
  - Maar wat dan met de acties van Mordechai?
- Esther weliswaar ‘onder opzicht opgenomen’ (2:8), maar was verzet onmogelijk?
- NB: septuaginta neemt gebeden op van Esther en Mordechai waarin ze hun handelen verklaren

Bijzondere kenmerken

D. Geen uitgesproken verwijzingen naar God

- Een v/d opvallendste kenm v/h boek

Bijzondere kenmerken

- Maar wel: hele reeks toevallige gebeurtenissen in het voordeel vd Joden op kritieke tijdstippen
  - Afzetten van Vasthi → weg vrij voor Esther
  - Mordechai getuige van samenzwering tegen (2:21-22)
  - Konings slapeloosheid de nacht voor de terechtstelling van Mordechai en het lezen vd kronieken vd koning (6:1-2)
  - Haman die binnenkomt bij het overdenken vd beloning voor Mordechai (6:4)
  - Koning komt binnen net wanneer Haman zich op het rustbed vd koningin werpt (7:8)

Bijzondere kenmerken

- Deze 'toevallige' gebeurtenissen zijn geen Joodse strategie
- ongeziene hand is achter de schermen aan het werk
- Zelfs Haman werpt in 3:7 het lot, in geloof dat dagen meer zijn dan toeval of louter oorzaak/gevolg
- Vasten vd Joden (4:15-16) toont hun (heel andere) geloof dat er meer is dan natuurlijke oorzaken (ook niet te verwarren met 4:1-3)

Bijzondere kenmerken

- Merk op bij dit vasten:
  - Geen mechanische connectie tussen het ritueel en het resultaat (→ geen garantie)
  - De hogere macht blijft vrij ('kom ik om, dan kom ik om', 4:16)
  - Merk hier op: 9:22 staat in passieve vorm (→ hun vasten kreeg het verhoopte resultaat)

Bijzondere kenmerken

- Twee toespraken geven meer inzicht:
  - Vrouw van Haman tegen hem en de wijzen (6:13) → verwijzing naar wetmatigheid in de geschiedenis
  - Mordechaï tegen Esther (4:12-14)
    - Hij is zeker dat de Joden zullen overleven → ‘van andere zijde zal redding en uitkomst opdagen’ (4:14) Van waar?
    - Hij is zeker dat Esther moreel verantwoordelijk moet handelen (anders zal ze omkomen, 4:14b)
    - Is Esther niet speciaal voor deze tijd a/h hof? (4:14b)

Bijzondere kenmerken

- Later hadden rabbijnen het over 'de plaats' als ze wilden verwijzen naar God zonder Hem direct te noemen
- Principe van vergelding en verlossing in de goddelijke werking

Bijzondere kenmerken

- De theologie v/h boek: een verborgen macht regelt gebeurtenissen zodanig dat - zelfs tegen de alle omstandigheden in - de Joden worden beschermd en verlost
- N.B.: 2:6, de ballingschap van Jechonja, koning van Juda

Bijzondere kenmerken

- God is er toch! Ondanks afwezigheid van wonderen, dromen, visioenen, charismatische leiders, profeten of godsspraken ...
- Nooit slachtoffer van het blinde toeval
- Vgl. Spr. 16:33 (→ Esther gaat zelfs verder ... ook als het lot slecht was gevallen, kan de Heer ingrijpen om zijn volk te verlossen)

Bijzondere kenmerken

- Spurgeon ziet Gods handelen op 6 ptn:
  - God plaatst zijn werktuigen op de juiste plaatsen
  - God houdt zijn vijanden aan de leiband
  - In zijn voorzienigheid beproeft Hij zijn volk
  - Zijn wijsheid wordt gezien in hoe Hij de kleinste gebeurtenissen stuurt om grootse resultaten te bekomen
  - In zijn voorzienigheid roept Hij zijn dienstknechten actief te zijn
  - Hij bereikt de totale nederlaag van zijn vijanden en de veiligheid voor zijn volk

Bijzondere kenmerken

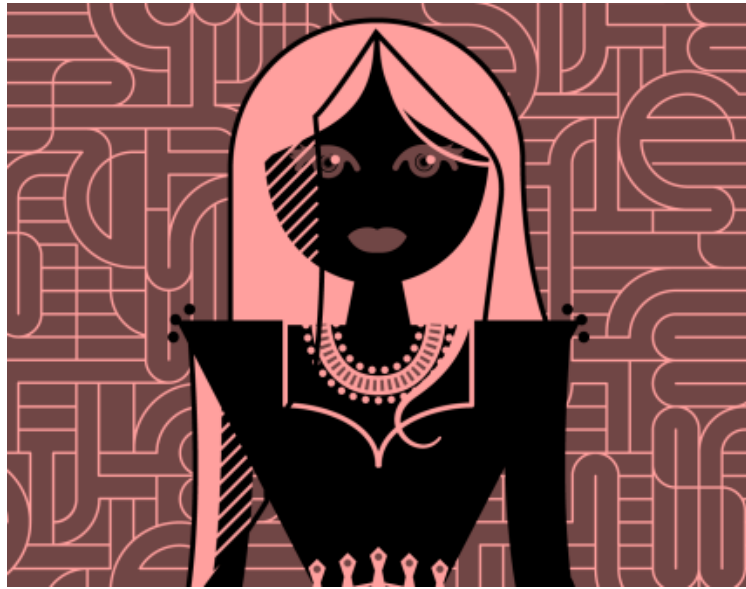
E. Zijn humor

- Vasthi: Ahasveros bestuurt 127 provincies maar niet zijn vrouw
- Koning kan niet slapen en leest dan maar de koninklijke annalen
- Koning is slechts toeschouwer in de strijd tussen Esther en Haman en heeft een half verhaal nodig om vijanden en vrienden te onderkennen

Bijzondere kenmerken

- Hamans wedervaren (bijz. hfdst 6)
- Ironische omwentelingen in het verhaal die Jahweh brengt zorgen voor uitbundig verblijden

Wijdere OT context

Wijdere OT context

- In een wereld met heidenen a/d macht, moeten Joden op elke stap letten ... Maar er komt verlossing! Ook als God afwezig lijkt
- Exodus 17:14 (vgl. Est. 2:5 en 3:1 en 1 Sm.15)
- Dit verklaart ook 8:17: schrik voor de Joden was op hen gevallen
- Esther past in brede verlossingsgeschiedenis van het hele OT

Wijdere OT context

- Strijd met Amalek heeft ook breder verband met het verbond
- Amalek probeert Israël te verslaan (Ex.17:8), maar in Ex. lag al link met de beloften aan Abraham, Isaäk en Jakob (Ex. 2:24)
- Vgl. **Gen. 12:2-3**: Ik zal u tot een groot volk maken, en u zegenen, en uw naam groot maken, en gij zult tot een zegen zijn. Ik zal zegenen wie u zegenen, en wie u vervloekt zal Ik vervloeken, en met u zullen alle geslachten des aardbodems gezegend worden.

Wijdere OT context

- Breder verband met Abraham:
“Een paar honderd km ten zuidwesten van Susa en 1400 jaar eerder was Abraham ooit westwaarts getrokken, tot in Egypte toe ... Hij stapte bijna het hele gebied af waar de Bijbelse geschiedenis zich gedurende 2000 j zou afspelen. Gods roeping voor Abraham begon met een belofte dat hij de vader zou zijn van een gemeenschap van geloof”
(Eugene Peterson)

Wijdere OT context

- Uiteindelijk werd Abraham meer beloofd:
  - Een land
  - Een grote naam
  - Bescherming
  - Nakomelingen die een zegen zouden zijn voor alle volkeren op aarde
- In Esther is de cirkel rond, weer bij de grens, maar waar zijn de beloften?
- Maar ook hier zijn ze nog niet ten einde!

Wijdere OT context

- Ook hier verlossing!
- Niet zoals in Exodus, door wonderen
- Wel: voorzienige regering van God over natuurlijke gebeurtenissen

- Pascha en Purim: 2 complementaire aspecten van 1 waarheid, de uitverkiezing van Israël
- In het NT zien we een verdere ontwikkeling van de heilsgeschiedenis

De stap naar het Nieuwe Testament

Stap naar het NT

- Chr. Kerk heeft geworsteld met het boek
- Calvin heeft er wschlk nooit uit gepredikt, Luther wenste dat het boek Esther niet bestond (omwille van het Judese karakter en de ‘heidense perversiteit’)
- Op zijn best poogde men te moraliseren of een mystieke/typologische betekenis te geven (bijv. Esther in koninklijk gewaad, 5:1)

Stap naar het NT

- NT moedigt ons aan om de verhalen van Gods handelen met Israël onder het oude verbond te zien als onderdeel van ons eigen verhaal
- Niet: farao, Nebukadnessar of Haman in het OT
- Wel: Abraham, Mozes, Elia, Job enz.

Stap naar het NT

- Maar het OT geeft beloften die in het NT worden vervuld
- Dit is niet vergeestelijken van het concept van Israël
- Wel erkennen vanuit het NT dat de verkiezing van Israël in Abraham een doel had dat werd vervuld in Christus en het evangelie (zie Gal. 3:15-22)

Stap naar het NT

- Kern van Esther: conflict tussen 2 gemeenschappen
- Vgl. Haman: 'een volk dat afgezonderd leeft onder de volken en zijn wetten verschillen van die van alle volken' (3:8)
- Nieuwe verbond: muur tussen Joden en heidenen is afgebroken door het kruis → één nieuw volk (Ef. 2:11-22)

Stap naar het NT

- De schande van het anders-zijn blijft voor dat ene nieuwe volk
- Er is een afgezonderd volk en zij die hen haten
- We worden niet anders gezien omwille v/d wetten, maar door onze verbinding met Christus (Mt. 5:11)
- We zijn de uitverkoren vreemdelingen in de verstrooiing (1Pt.1:1; 2:13-17)
- We eren wie over ons regeren, voor zover niet in strijd met onze trouw aan Christus

Stap naar het NT

- De verhalen van Gods volk in ballingschap (Jozef, Daniël en Esther) liggen dicht bij ons en onze omstandigheden
- De verborgenheid van God lijkt op onze Westerse omstandigheden
- Afwezigheid van het wonderlijke is nog geen afwezigheid van God

Stap naar het NT

- De Heer blijft toegewijd aan het welzijn van zijn volk en doet alle dingen meewerken ten goede, zelfs al is Hij vaak verborgen (Rom. 8:28)
- Wij vieren geen Purimfeest maar de blijdschap en vrolijkheid doet ons denken aan een andere Verlossing, ook onverwachts gekomen, als een geschenk (9:22)

Stap naar het NT

- De lach van het boek Esther is als die van Ps. 126:1-3:

Toen de HERE de gevangenen van Sion deed wederkeren, waren wij als degenen die dromen. Toen werd onze mond vervuld met lachen, onze tong met gejuich. Toen zeide men onder de heidenen: De HERE heeft grote dingen bij hen gedaan! De HERE heeft grote dingen bij ons gedaan, wij waren verheugd.

Stap naar het NT

- We kunnen wel eens een praktische les leren uit de figuur Haman
- Maar vooral mogen we ons verheugen in zijn val
- Hij belichaamt de haat van de wereld tgo Gods volk (Joh. 17:14)
- De lach van de bijbel is een vooruitgrijpen naar de eindvervulling

Stap naar het NT

- In een wereld waarin God soeverein blijft, zijn het niet de trotsen en wreedaardigen die het laatst lachen, maar God en zijn volk (Opb. 18:20)
- Het boek Esther is een feestkleed.
- Draag het als je je verbaast over Gods verlossing langs bijzondere wegen
- En ook als machten tegen ons opstaan die niet te overwinnen lijken

Stap naar het NT

- Dit kleed aandoen is niet fluiten in het donker of jezelf blaasjes wijsmaken
- Wel: jezelf kleden met de waarheid dat God soeverein is
  - Je wordt herinnerd dat Hij altijd bij ons is (ook al lijkt Hij afwezig)
  - Dat uiteindelijk niets zijn plannen kan dwarsbomen

God is onze Verlosser, we delen in het lachen van de hemel!